

PERSPEKTIV PÅ RÄTTVISA STÄDER

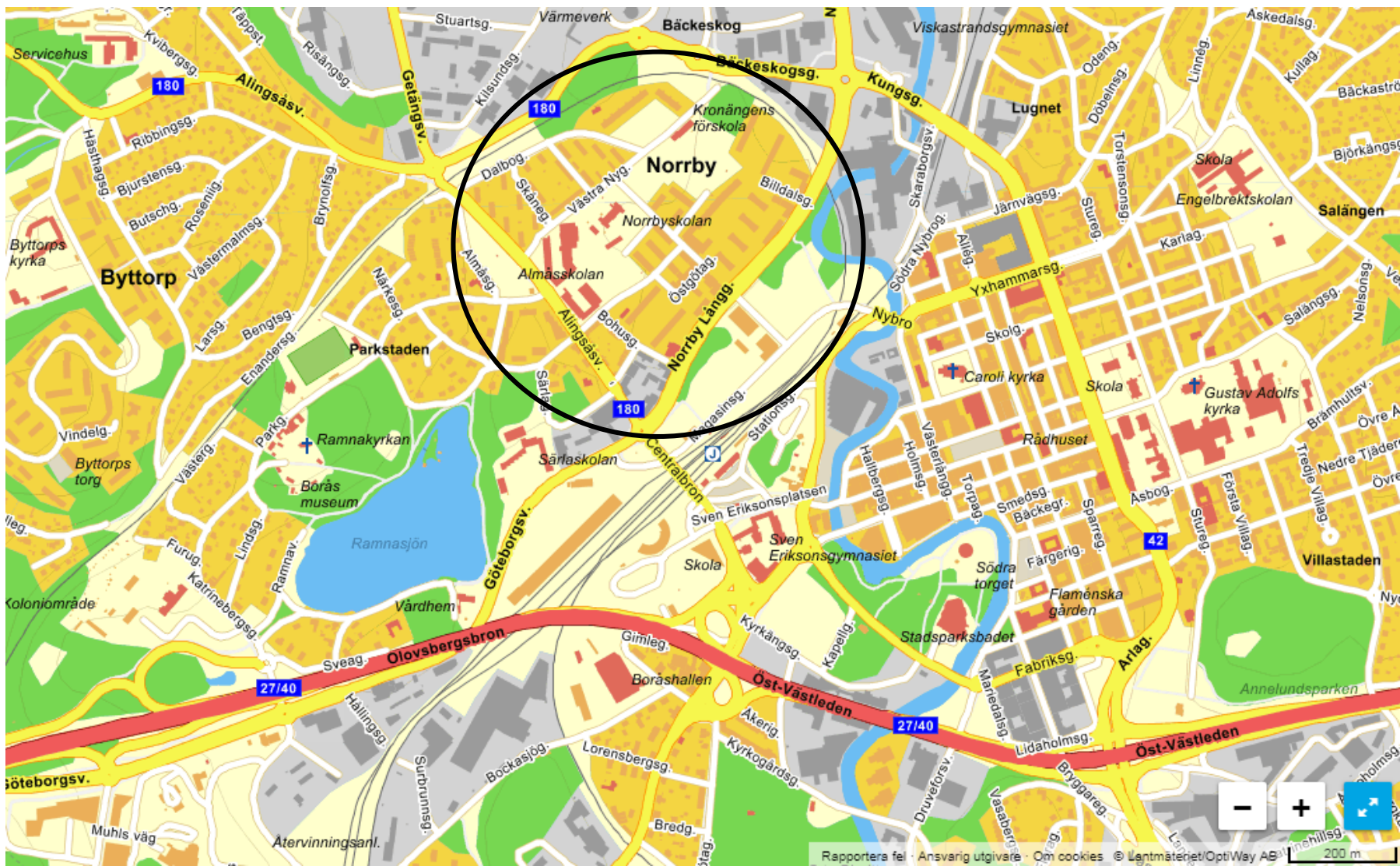
Lisa Andersson

5 oktober 2017

Research Institutes of Sweden

SAMHÄLLSBYGGNAD
Stadsutveckling

TRYGGHETS- UNDERSÖKNING

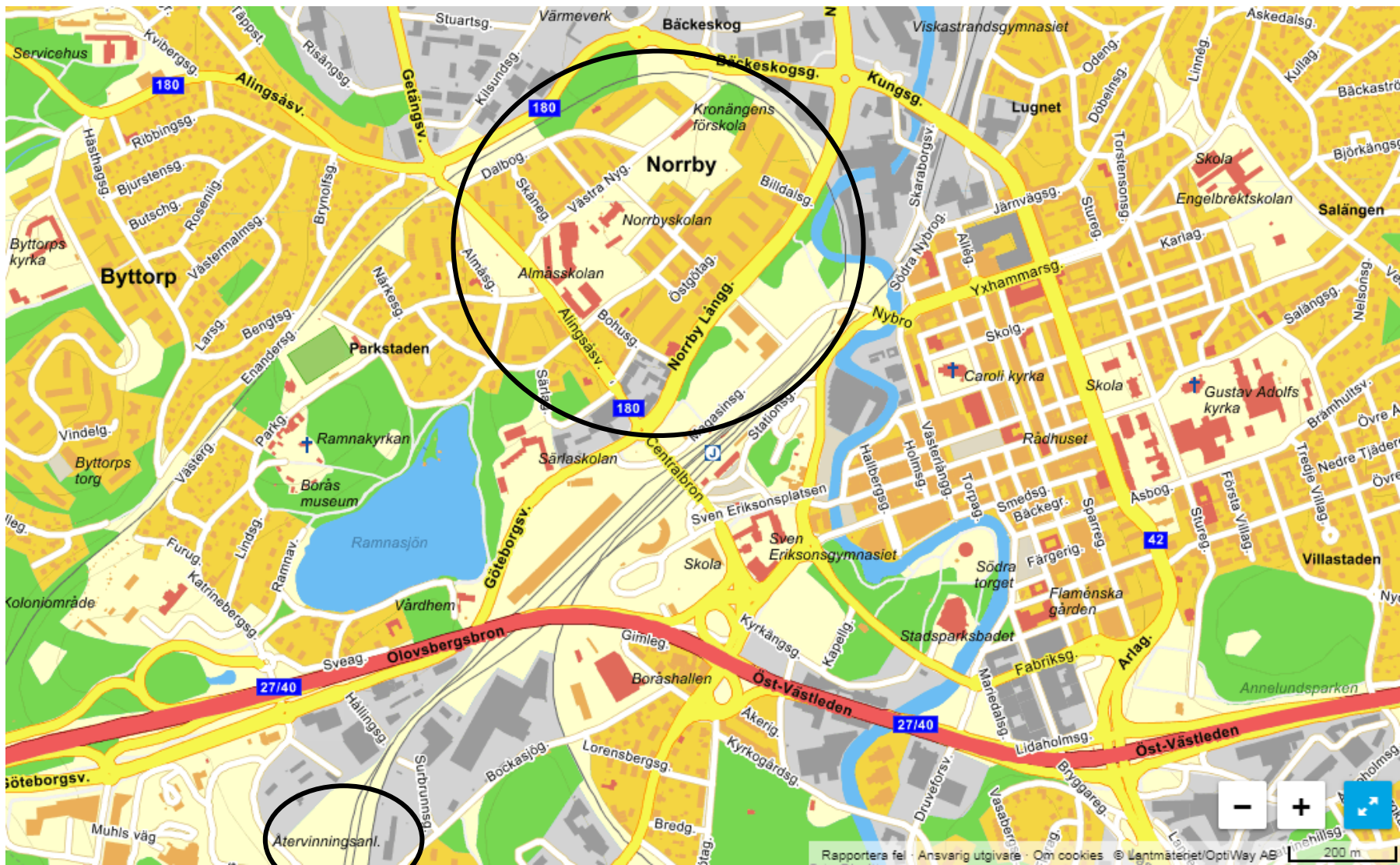
NORMKRITISK ANALYS

”Analysis and questioning of norms, power relationships and power structures that can be linked to different kinds of discrimination. Reveals what or who norms include and what or who they exclude.” (Kumashiro 2002)

FÖRSTUDIE

TRYGGHETS-
UNDERSÖKNING

FÖRSTUDIE

TRYGGHETS-
UNDERSÖKNING

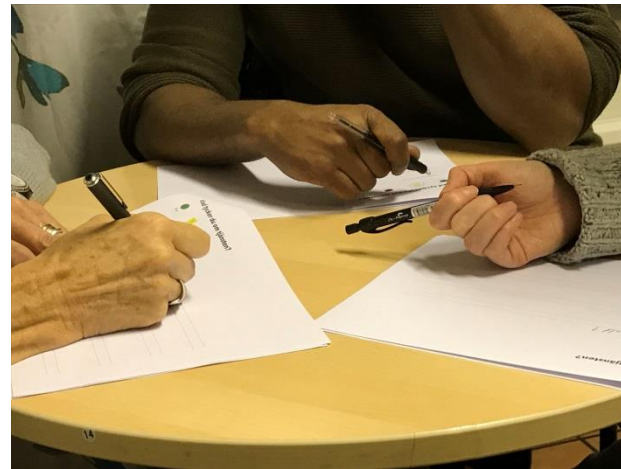
TJAFS

NORMKREATIV INNOVATION

”Innovation som bygger på användning av normkritisk analys, där analysen leder till resultat med syfte att skapa ett samhälle som är mer inkluderande, jämlikt och jämställt.”
(Jahnke et al. 2016)

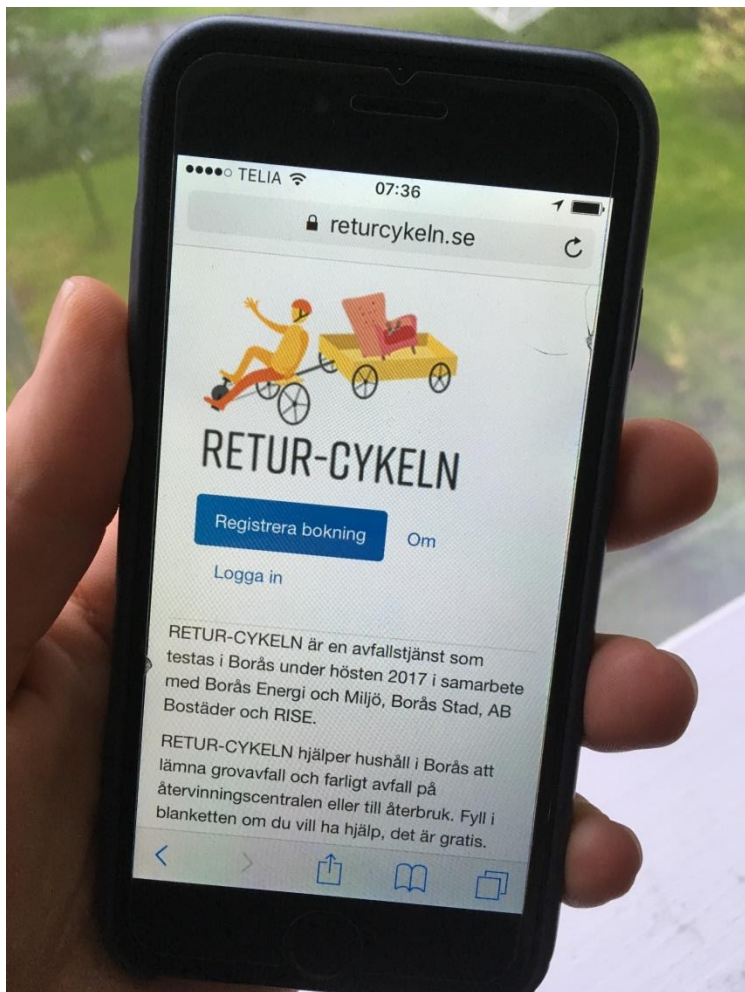
FÖRSTUDIE

TEST AV KONCEPT

TRYGGHETS-
UNDERSÖKNING

TJAFS

TRYGGHETS-
UNDERSÖKNING

FÖRSTUDIE

TJAFS

TEST AV KONCEPT

Slutsatser

- Det är lätt att uppfatta tekniska system som neutrala.
- Normkritisk analys är ett verktyg för att upptäcka och synliggöra exkluderande normer och strukturer.
- I och med att normkreativ innovation bryter med befästa normer är det också provocerande.
- Att människor tenderar att skylla på andra människor och systemet går fritt återkommer.

Återvinningsstationen vid Sinneas park med återkommande dumpningsproblem är en av de stationer i Borås som kan komma att kameraövervakas om det ansvariga företaget får som de vill.

Jonas Holmberg.
Holmberg: Det går alltid att bli bättre

Borås energi och miljö som ansvarar för upphämtning och städning av stationerna menar att man genomför ett flertal åtgärder för att förbättra soptäget i staden.

BORÅS. Det kommunala bolagets informationschef Jonas Holmberg anser att boråsarna överlag är bra på att sortera sitt avfall, men att det samtidigt sker dumpning med jämna mellanrum vid ett flertal platser i staden. – Det vi oftast ser är sådant avfall som egentligen ska slängas på en återvinningscentral, eller till second hand om det är aktuellt, säger Julia Jonasson på Rise (tidigare SP).

Nu rullar sopcykeln in på gatorna i Borås

Det ska bli lättare att göra sig av med skräpmanne eller farligt avfall, även för den som inte har bil. Under hösten sker ett första test på Norrby - sophämtning med cykel.

BORÅS. Under dagens kretslopp på Stora torget ska den specialbyggda fyrehjuliga elcykeln visas upp för boråsarna. Från och med nästa vecka ska den ut i trafik. Förstör sker på Norrby och boende som inte kan ta sig till återvinningscentralen kan helt enkelt beställa hämtning. – Vi kommer att köra två dagar i veckan. Vi hjälper till att lasta ut soporna och kör det till återvinningscentralen, eller till second hand om det är aktuellt, säger Julia Jonasson på Rise (tidigare SP).

Hon leder projektet, som är ett samarbete mellan Rise, Högskolan i Borås, AB Bostäder och Borås energi och miljö. Projektet startade 2015 med en normkritisk granskning av avfallssystemet. – Det är väldigt tydligt att avfallssystemet bygger på bilnormen, att man väntar sig att alla har bil. Men alla har inte det, och enligt statistiken är det allt

färre som har bil, säger hon. Vid årsskiftet införde Borås energi och miljö ett system med en mobil återvinningscentral, som kommer till Norrby, Håsselholmen, Hulta och Sjöbo en gång i månaden. Annars är det hushållens eget ansvar att ta sig till återvinningscentralen med grovsopor – stora saker – och farligt avfall, som elektronik, färgrester, lampor och så vidare. Utan bil blir det ofta svårt.

En sopcykel är inte bara miljösmart, utan ska ha andra fördelar också: – Vi tror att om man kommer med cykel blir man synlig och tillgänglig i området. I ett område som Norrby som till stora delar är bilfritt är det dessutom lättare att ta sig runt med cykel än med bil, man kan komma närmare, säger Julia Jonasson.

Sophämtning med cykel ska vara gratis, åtminstone under testperioden som blir tio-tolv veckor lång. Därefter ska den utvärderas. Om försöket faller väl ut kan sopcykeln bli en permanent verksamhet. – Vi vill se hur effektivt det blir. När sopor hamnar på fel ställe kostar det ju

stora pengar, säger Julia Jonasson. Elcykeln har fyra hjul, elbatteri och ett stort lastflak. I dag cyklas den från Göteborg till Borås, en resa som väntas ta ungefär tre timmar. Därefter ska den visas upp för boråsarna som kan börja lägga beställningar på hämtning.

KARIN DANIELSSON

Projektet TIAPS

- TIAPS står för "tjänsteutveckling i avfallsystemer". Syftet är att utveckla någon form av tjänst för hantering av skräpmanne eller farligt avfall.
- Projektet är ett samarbete mellan Rise (tidigare SP), Högskolan i Borås, Borås energi och miljö och det kommunala bostadsbolaget AB Bostäder. Det finansieras av Vinnova.
- Projektet inleddes 2015 och avslutas 2018. Det har också genomförts i samarbete med boende framför allt på Norrby i Borås där projektet startade.

Den blivande sopcykeln förbereds för Borås. Den ska visas upp i samband med Kretsloppsveckans kretslopp på Stora torget och från och med nästa vecka börjar den rulla på Norrby.

FOTO: DANIELSSON

Kameror kan sättas in mot sopkaoset

- Efter omfattande problem med sopdumpning vid ett flertal återvinningsstationer i Borås kan snart kameraövervakning och bevakning bli aktuellt.
- "Vissa tycker uppenbarligen det är enklare att dumpa än att göra rätt", säger den ansvarige regionschefen för stationerna i Borås.

BORÅS. Vid återvinningsstationen intill Sinneas park i Parkstaden – en av Borås cirka 80 stationer – ligger sopor i drivor framför containrarna. På bara fem dagar har det näst sista stället för skräpet på marken det svårt att komma fram till behållarna. Problemet är inte tillfälligt – utan vanligt förekommande vid den här och ett flertal andra återvinningsstationer i Borås. Det menar Magnus Örnberg, regionschef vid Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) som driver stationerna, medan Borås energi och miljö an-

"Vivill kunna videoövervaka de värst drabbade stationerna"
MAGNUS ÖRNBERG
regionschef vid Förpacknings- och tidningsinsamlingen

– De allra flesta som ställer exempelvis en tv eller annat som ska till återvinningscentral vet att de gör fel. Det här sker av lathet och bekvämlighet, vissa tycker uppenbarligen att det är enklare att dumpa än att göra rätt, säger Magnus Örnberg.

Han nämner att det tidigare varit tal om att ta bort stationen i Parkstaden, något som i dagsläget inte längre är aktuellt. – Vi har bestämt att stada oftare i stället. Men självklart kan vi avveckla de sopstationer som inte fungerar, mellan fem och

tio stycken i Borås skulle kunna vara aktuella. Det drabbar tyvärr de som gör rätt och vi försöker istället hitta andra lösningar. Några av dem är att sätta upp kameraövervakning vid stadens problemstationer. Även bevakning kan bli aktuellt för Borås del. – Vi vill kunna videoövervaka de värst drabbade stationerna. Det krävs mycket för att få ha kameror på allmän plats, men vi hoppas få igenom förfrågan. Vi genomför också nu försök på andra platser i landet med värdar som bevakar och agerar vid dumpning.

Dessutom har man redan nu som rutin att igångsätta det som dumpas för att kunna koppla nedskräpningen till den skyldige – med polisanklagan som följd.

Trots problemen anser Magnus Örnberg att insamlingen över lag fungerar bra. – De allra flesta gör rätt, endast en liten del står för den svåra nedskräpning vi då och då ser.

TEXT OCH FOTO
NICOLAS LILJENBY
nicolas.liljenby@rise.se
033-700 07 88

NICOLAS LILJENBY

"De allra flesta som ställer en tv eller annat som ska till återvinningscentralen vet att de gör fel. Det här sker av lathet och bekvämlighet, vissa tycker uppenbarligen att det är enklare att dumpa än att göra rätt"

TACK!

Lisa Andersson

lisa.andersson@ri.se

073-034 62 66

Research Institutes of Sweden
SAMHÄLLSBYGGNAD
Stadsutveckling

Återvinningsstationen vid Sinnesas park med återkommande dumpningsproblem är en av de stationer i Borås som kan komma att kameraövervakas om det ansvariga företaget får som de vill.

Holmberg: Det går alltid att bli bättre

Borås energi och miljö som ansvarar för upphämtning och städning av stationerna menar att man genomför ett flertal åtgärder för att förbättra soptäget i staden.

BORÅS. Det kommunala bolagets informationschef Jonas Holmberg anser att boråsarna överlag är bra på att sortera sitt avfall, men att det samtidigt sker mellanrum vid ett flertal platser i staden. – Det vi oftast ser är sådant avfall som egentligen ska slängas på en återvinningscentral, eller för att förbättra situationen jobbar vi både långsiktigt och kortiktigt med olika lösningar, säger Jonas Holmberg.

En viktig del i arbetet är att bidra med tillräcklig kunskap om vad som ska slängas var. Han nämner att man med jämna mellanrum åter ut till de stadsdelar där problemen är som värst för att öka kunskapen.

– Vi genomför också städ dagar i vissa områden och driver samtidigt andra projekt som vi tror bidrar till att invånarna bli bättre på att se till skräpet hamnar rätt.

– Det här är ett arbete som pågår kontinuerligt utifrån mängdigen erfarenhet av bra avfalls hantering. På det hela taget fungerar återvinningen bra i Borås, men det går alltid att bli bättre, säger Jonas Holmberg vid Borås energi och miljö.

TEXT OCH FOTO
NICOLAS LILJENBY
033-700 07 88

NICOLAS LILJENBY

Kameror kan sättas in mot sopkaoset

- Efter omfattande problem med sopdumpning vid ett flertal återvinningsstationer i Borås kan snart kameraövervakning och bevakning bli aktuellt.
- ”Vissa tycker uppenbarligen det är enklare att dumpa än att göra rätt”, säger den ansvarige regionschefen för stationerna i Borås.

BORÅS. Vid återvinningsstationen intill Sinnesas park i Parkstaden – en av Borås cirka 80 stationer – ligger sopor i drivor framför containrarna. På bara fem dagar efter att man sist städade gör skräpet på marken det svårt att komma fram till behållarna.

Problemet är inte tillfälligt – utan vanligt förekommande vid den här och ett flertal andra återvinningsstationer i Borås. Det menar Magnus Örnberg, regionschef vid Förpacknings- och tidsningsinsamlingen (FTI) som driver stationerna, medan Borås energi och miljö an-

svasar för städning och upphämtning. – Denna station samt den vid Lusharpan är de vi har mest problem med just nu, säger han och fortsätter:

– De allra flesta som ställer exempelvis en tv eller annat som ska till återvinningscentral vet att de gör fel. Det här sker av lathet och bekvämlighet, vissa tycker uppenbarligen att det är enklare att dumpa än att göra rätt, säger Magnus Örnberg.

Han nämner att det tidigare varit tal om att ta bort stationen i Parkstaden, något som i dagsläget inte längre är aktuellt. – Vi har bestämt att stada oftare i stället. Men självklart kan vi avveckla de sopstationer som inte fungerar, mellan fem och

tio stycken i Borås skulle kunna vara aktuella. Det drabbar tyvärr de som gör rätt och vi försöker istället hitta andra lösningar. Några av dem är att släta upp kameraövervakning vid stadens problemstationer. Även bevakning kan bli aktuellt för Borås del. – Vi vill kunna videoövervaka de värst drabbade stationerna. Det krävs mycket för att få ha kameror på allmän plats, men vi hoppas få igenom förfrågan. Vi genomför också nu försök på andra platser i landet med värdar som bevakar och agerar vid dumpning.

TEXT OCH FOTO
NICOLAS LILJENBY
033-700 07 88

NICOLAS LILJENBY

Nu rullar sopcykeln in på gatorna i Borås

Det ska bli lättare att göra sig av med skräpmanne eller farligt avfall, även för den som inte har bil. Under hösten sker ett första test på Norrby – sophämtning med cykel.

BORÅS. Under dagens kretslopp på Stora torget ska den specialbyggda fyrehjuliga elcykeln visas upp för boråsarna.

Från och med nästa vecka ska den ut i trafik. Förstörket sker på Norrby och boende som inte kan ta sig till återvinningscentralen kan helt enkelt beställa hämtning. – Vi kommer att köra två dagar i veckan. Vi hjälper till att lasta ut soporna och kör det till återvinningscentralen, eller till second hand om det är aktuellt, säger Julia Jonasson på Rise (tidigare SP).

Hon leder projektet, som är ett samarbete mellan Rise, Högskolan i Borås, Borås energi och miljö. Projektet startade 2015 med en normkritisk granskning av avfallssystemet.

– Det är väldigt tydligt att avfallssystemet bygger på bilnormen, att man väntar sig att alla har bil. Men alla har inte det, och enligt statistiken är det allt

färre som har bil, säger hon. Vid årsskiftet införde Borås energi och miljö ett system med en mobil återvinningscentral, som kommer till Norrby, Håsselholmen, Hulta och Sjöbo en gång i månaden. Annars är det hushållens eget ansvar att ta sig till återvinningscentralen med grovsopor – stora saker – och farligt avfall, som elektronik, färgrester, lampor och så vidare. Utan bil blir det ofta svårt.

En sopcykel är inte bara miljösmart, utan ska ha andra fördelar också. – Vi tror att om man kommer med cykel blir man synlig och tillgänglig i området. I ett område som Norrby som till stora delar är bilfritt är det dessutom lättare att ta sig runt med cykel än med bil, man kan komma närmare, säger Julia Jonasson.

Sophämtning med cykel ska vara gratis, åtminstone under testperioden som blir tio-tolv veckor lång. Därefter ska den utvärderas. Om försöket faller väl ut kan sopcykeln bli en permanent verksamhet. – Vi vill se hur effektivt det blir. När sopor hamnar på fel ställe kostar det ju

stora pengar, säger Julia Jonasson. Elcykeln har fyra hjul, elbatteri och ett stort lastflak. I dag cyklas den från Göteborg till Borås, en resa som väntas ta ungefär tre timmar. Därefter ska den visas upp för boråsarna som kan börja lägga beställningar på hämtning.

KANN DANIELSSON

Projektet TIAPS

- TIAPS står för "tjänsteutveckling i avfallsystemet". Syftet är att utveckla någon form av tjänst för hantering av skräpmanne eller farligt avfall.
- Projektet är ett samarbete mellan Rise (tidigare SP), Högskolan i Borås, Borås energi och miljö och det kommunala bostadsbolaget AB Bostader. Det finansieras av Vinnova.
- Projektet inleddes 2015 och avslutas 2018. Det har också genomförts i samarbete med boende framför allt på Norrby i Borås där projektet startade.

Den blivande sopcykeln förbereds för Borås. Den ska visas upp i samband med Kretsloppsveckans kretslopp på Stora torget och från och med nästa vecka börjar den rulla på Norrby.

FOTO: KANN DANIELSSON